

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248263

การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
ของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

นายเรียงชัย ภาสภารามู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

600253215

การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
ของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

นายเวียงชัย ภาสำราญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY AND THE POSSIBILITY
TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS OF THOSE WHO
PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT

Mr. Roengchai Phasamran

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics
Chulalongkorn University
Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพ
ทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้
กู้ยืมเพื่อการศึกษา

โดย

นาย เริงชัย ภาสำราญ

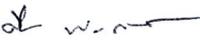
สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

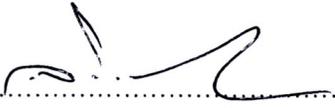
รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

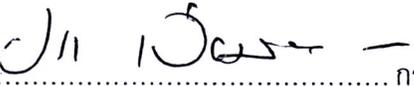

..... คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. ตีรณ พงศ์มพัฒน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตีรรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กนกศักดิ์ แก้วเทพ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

เรียงชั้ย ภาสำราญ : การวิเคราะห์โอกาสทางการศึกษาและการปรับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. (AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY AND THE POSSIBILITY TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS OF THOSE WHO PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ แล ดิลกวิทยรัตน์, 154 หน้า.

248263

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ในการให้เงินกู้ยืมกับนักเรียน นักศึกษาในช่วงที่ผ่านมาใน 2 ประเด็น คือ โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และเพื่อวิเคราะห์โอกาสในการมีงานทำและการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของบัณฑิตที่กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ระหว่างกลุ่มที่กู้ยืมต่อเนื่องและกลุ่มที่กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ที่กำลังศึกษาและสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา 4 ประเภท คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชน

ผลการศึกษาพบว่า การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีผลต่อโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเฉพาะกลุ่มผู้กู้ยืมต่อเนื่องเท่านั้น ส่วนการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลเฉพาะกลุ่มผู้กู้ยืมไม่ต่อเนื่อง ไม่พบว่าเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อศึกษามีบทบาทต่อการเลือกเข้าศึกษาในสถาบันดังกล่าวแต่อย่างใด และไม่พบความแตกต่างของโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาระหว่างกลุ่มผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ได้รับเงินกู้ในช่วงเวลาที่ต่างกัน ระหว่างการได้รับเงินกู้ยืมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับระดับอุดมศึกษา แต่การได้รับเงินกู้ยืมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทำให้ผู้กู้มีความมั่นใจว่าจะได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเมื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตาม การได้รับเงินกู้ยืมจากกองทุนไม่ได้ช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้เรียนได้ทั้งหมด ผู้เรียนยังต้องได้รับเงินสนับสนุนจากครอบครัวบางส่วน ซึ่งความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของผู้เรียน ยังคงต้องทำหน้าที่รักษาความแตกต่างระหว่างชนชั้นไว้ดังเดิม

ส่วนโอกาสในการได้งานและมีรายได้ที่มั่นคงของบัณฑิตกองทุนฯ ยังขึ้นกับคุณภาพการศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยเนื่องจากจบจากสถาบันการศึกษาที่มีคุณภาพทางการศึกษาต่ำ ทำให้มีรายได้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมได้เท่าที่ควร แต่การได้รับโอกาสทางการศึกษาได้ทำให้มีความสามารถในการดูแลครอบครัว และได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้นำเพื่อทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชน

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5085308829: MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEYWORDS: EDUCATION ACCESSABILITY / STUDENT LOAN/ HIGHER EDUCATION

ROENGCHAI PHASAMRAN: AN ANALYSIS OF EDUCATION ACCESSABILITY AND THE POSSIBILITY TO IMPROVE THE ECONOMIC AND SOCIAL STATUS OF THOSE WHO PARTICIPATED IN STUDENT LOAN PROJECT. THESIS

ADVISOR: ASSOC. PROF. LAE DILOKVITTAYARAT, 154 pp.

248263

The aim of the present study was to analyze the overall operation of the project of student loans taken by pupils and university students in school and university in the past. The study focused on two issues: 1) student's opportunities to further their studies in the higher education; 2) opportunity for being employed, income security. The comparison is made between students taken the loans continuously and non-continuously. The study focused those students, who have been studying and finished their studies from four types of higher education institutions (i.e. Rajamangala Universities of Technology, Rajabhat Universities, public universities, private universities).

The outcome of study shows that the student loan affect the chance to enter university of students who want to enter private university, Rajamangala Universities, particularly those who received continuous loan. Chance of students who intend to further their studies in state universities, Rajabhat Universities and Rajamangala Universities of Technology, particularly those who received non-continuous, are not affected. The study also revealed that there is no difference in opportunity to further their study in university between those who received loan at university level. However, the loan received at high school level helps assuring the loan receiver that they will continue receiving loan at the university level.

However, taking the student loan did not cover all educational expenses of the student loan-debtors. Students needed partially financial supports from their families. It indicated that the differences between social classes in economical status of students still remain.

In addition, it was found that student loan graduates' opportunities for being employed and obtaining stable income job depended on the educational quality. Most of them earned little income because they graduated from institutions with low equality. Therefore, "earning" could not change socio-economic status as it could be. But, obtaining the educational opportunity, at least provided them the ability of take care of their families and the trust from their communities to be leaders, who protected benefits of the communities.

Field of Study : Political Economy.....

Academic Year : 2010.....

Student's Signature R. Roengchai Phasamran

Advisor's Signature L. Dilokvittayarat

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้จะสำเร็จได้จากบุคคลต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์ด้วยตั้งแต่ตั้งใจว่าจะเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งแต่ละท่านได้มีส่วนช่วยสนับสนุนทั้งด้านพลังสติปัญญา กำลังใจ ตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาที่ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งขอขอบคุณบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์.ดร. จัตรีทิพย์ นาถสุภา ผู้ให้พื้นฐานแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่ทำให้ผู้วิจัยได้มองโลกได้กว้างขึ้น รศ. แล ดิลกวิทยรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการด้วยความรักและความอบอุ่นโดยตลอด เป็นแบบอย่างของ"ครู"ผู้ที่คอยให้กำลังใจ อยู่เคียงข้างลูกศิษย์เสมอ

ขอบคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ดังนี้ ดร.ปริษา เปี่ยมพงศ์สานต์ รองศาสตราจารย์ ดร.กนกศักดิ์ แก้วเทพ และรองศาสตราจารย์ ดร.นवलน้อย ตรีรัตน์ ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

คุณวีรวัฒน์ อริยะวิริยานันท์ ผู้ที่เป็นที่รักยิ่งของพี่น้องเศรษฐศาสตร์การเมือง ได้ให้สิ่งที่เป็นประโยชน์มหาศาลที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิดของข้าพเจ้าให้มีความสุขกับทุกด้านของชีวิต เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความเพียรและความรับผิดชอบสูง และเป็น"ผู้ให้" ที่เป็นแบบอย่างเพื่อให้สังคมเราเป็นสังคมแห่งการ "แบ่งปัน"

คุณประเสริฐ วโนทยาโรจน์ และคุณสมชาย วรประดิษฐ์ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ สาขาบางกะปิ ที่ให้การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา คุณอรอนงค์ บุญน้อม และคุณสุนีย์ ชันฉวีชัย หัวหน้างาน คุณสิริญา จุลนวล คุณดวงใจ เกียรติกิจ คุณจิราภา ปัสสาคำ คุณระพีพรรณ มณีนพรัตน์ และคุณปัญญาพัฒน์ ดอนงาน คุณธัชมา ไมค์ร่าณกิจ คุณอัจฉรา ปาสาจะ เพื่อนร่วมงาน ที่ได้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้วิจัยในขณะที่ทำวิทยานิพนธ์นี้ และคุณสิทธิพันธ์ ยศยอดยิ่ง เพื่อนครุศาสตร์ จุฬาฯ ที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการ ขณะมีภาระมากมายจากการศึกษาปริญญาเอก ณ ประเทศเยอรมนี

คุณ วิไลพร ชัยแสงจันทร์ ผู้ที่คอยให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ ร่วมประสานงาน ด้วยความใส่ใจ ห่วงใย ตลอดช่วงเวลาที่ได้ศึกษาด้วยกัน คุณลัดดา ศุทธิไวยุทธ์ และคุณเพชร แซ่นาย เพื่อนแท้ผู้ให้กำลังใจและสนับสนุนแนวคิดของผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบคุณในความเป็น "เพื่อน" ที่ไม่มีข้อแม้ใดๆ คุณศิริพร อุดมพันธ์ คุณสุภาวดี เมณฑกา คุณอรรวดีวิห จริญญาเวียงเวทกิจ คุณพัชรินทร์ ช่อมะกอก และเพื่อนๆ เศรษฐศาสตร์การเมืองรุ่น 7 ทุกคนที่ได้ช่วยเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ และเป็นกำลังใจมาโดยตลอด คุณสุพร ตั้งอารมย์ เพื่อนเดินทางที่ให้กำลังใจเสมอ และคุณสิปปนนท์ บุญกว้าง ที่เป็นกำลังใจให้เสมอ

คุณคมเพชร ภาสำราญ คุณคุณตติยา ภาสำราญ และคุณรัฐกิจ ภาสำราญ ที่ช่วยแบ่งเบาภาระครอบครัว และเป็นกำลังใจให้ตลอด

ขอบคุณบรรพบุรุษทุกท่านที่ได้ทิ้งที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ไว้ได้ทำกิน จนเลี้ยงดูลูกหลานให้เติบโตใหญ่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน จนมีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนมาจนถึงระดับนี้ เห็นสิ่งอื่นใดขอขอบพระคุณ คุณแม่อ่อนสา ภาสำราญและคุณพ่อทองดี ภาสำราญ ที่ได้ให้กำเนิด และให้การศึกษามาจนถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถให้ได้ และได้เป็นแบบอย่างของผู้ที่มีความมานะ อดทน ต่อสู้ต่อความยากลำบาก และการเสียสละเพื่อความสุขของผู้อื่นเสมอ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย	7
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	8
บทที่ 2 ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ทฤษฎี แนวคิด.....	9
แนวคิดความเสมอภาคทางการศึกษา.....	10
แนวคิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
รูปแบบการให้เงินอุดหนุนด้านการศึกษา.....	16
โครงการเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในแต่ละประเทศ.....	21
โอกาสทางการศึกษากับการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	31
โอกาสในการได้งานและการชำระหนี้ของบัณฑิต.....	34
บทที่ 3 กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	37
ความเป็นมาของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	39
แนวคิดในการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	45

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
งบประมาณในการดำเนินการ.....	48
ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืม.....	55
คุณสมบัติของผู้กู้ยืม.....	61
ขั้นตอนการขอกู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	63
การชำระหนี้.....	67
บทที่ 4 ผลการดำเนินการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	77
โอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของผู้กู้ยืมเงินกองทุนฯ.....	80
โอกาสการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.....	81
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏ.....	89
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดั้งเดิมของรัฐ.....	93
โอกาสในการเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชน.....	96
โอกาสในการได้งานของบัณฑิตกองทุนฯ.....	119
การว่างงานและการได้รับค่าจ้างต่ำ.....	121
ความสามารถในการชำระหนี้.....	127
การปรับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบัณฑิตกองทุนเงินให้กู้ยืม เพื่อการศึกษา.....	132
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	137
สรุปผลการวิจัย.....	137
อภิปรายผลการวิจัย.....	140
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	142
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	142
รายการอ้างอิง.....	143
ภาคผนวก.....	150
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	151
จดหมายขอความอนุเคราะห์ข้อมูล.....	153
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนผู้กู้และจำนวนเงินที่ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาปล่อยกู้ ระหว่าง ปีการศึกษา 2539-2549.....	4
2	การให้เงินอุดหนุนเฉลี่ยรายปีต่อนักศึกษา ค่าธรรมเนียมการเรียนเฉลี่ย และ ขนาดของการให้เงินอุดหนุนผ่านด้านอุปสงค์โดยผ่านการสนับสนุนนักศึกษา ปี 1999-2001.....	18
3	จำนวนของค่าถ่วงน้ำหนักที่ใช้ในการจัดสรรเงินอุดหนุนกิจกรรมการสอน (หลักสูตรแรก).....	19
4	เกณฑ์รายได้และอัตราการชำระคืนระหว่างปี 1998-1999.....	23
5	จำนวนนักศึกษาที่ใช้บริการเงินกู้เพื่อการศึกษาและจำนวนเงินกู้เฉลี่ย ปี 1992 – 1997.....	25
6	ร้อยละของยอดเงินกู้ของนักศึกษา.....	25
7	งบประมาณที่กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาได้รับระหว่างปี 2539 – 2552.....	49
8	ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2542).....	56
9	ขอบเขตวงเงินการให้กู้ยืมเงิน (ปีการศึกษา 2552).....	56
10	หลักเกณฑ์การขออนผันชำระหนี้.....	72
11	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามคณะ/สถาบันการศึกษา.....	79
12	จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความต่อเนื่องของการได้รับเงินกู้.....	80
13	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์: ความเห็นต่อการได้รับเงินกู้ยืมต่อ โอกาสในการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาของแต่ละสถาบัน.....	80
14	การให้กู้ยืมตั้งแต่ ปีการศึกษา 2539 – 2550.....	104
15	รายได้ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	106
17	ร้อยละของผู้ที่ครบกำหนดชำระหนี้ที่มาติดต่อชำระหนี้ระหว่างปี 2542-2549.....	128

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
1 ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามเกณฑ์การให้เงินอุดหนุน.....	18
2 ตำแหน่งของประเทศต่างๆ ตามขนาดของแรงผลักดันของการลงทะเบียนเรียน ที่มีต่อการให้เงินอุดหนุน.....	19
3 ตัวอย่างผู้กู้ยืมสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาในปีการศึกษา 2545 ผู้กู้ยืม จะครบกำหนดชำระหนี้งวดแรกภายในวันที่ 5 กรกฎาคม 2548.....	69
4 ขั้นตอนการชำระหนี้คืนกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา.....	70